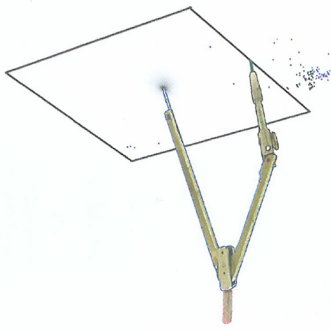

„Naš kot ima 360 stopinj.“

Izvleček iz govora o stanju kulture –
ob podelitvi nagrad za kulturo
15. decembra 2023

Der Kärntner Künstler Marko Lipuš
erstellte für DIE BRÜCKE diese Illustration
basierend auf der Rede zur Lage der Kultur
von Lojze Wieser. / Avtor ilustracije za
DIE BRÜCKE je po navdihu govora Lojzeta
Wieserja o stanju kulture umetnik z
avstrijske Koroške Marko Lipuš.

Foto / Fotografija: Marko Lipuš

„Češka leži ob morju,“ pravi Ingeborg Bachmann in v pesmi *Praga, januar 1964* odkrije, kako velik je jezik otroštva. „*Od tiste noči dalje / spet hodim in govorim, / češko zveni, / kot da sem znova doma.*“ Pesnik Miha Andrejaš na prelomu devetnajstega stoletja v Rožu odkrije male slovenske Atene. Ker da so tam številni pesniki. V *Carinthii* v fazi ustanovitve po letu 1811 objavljajo slovenska besedila. V deželi veje veter velikega.

Tisto veliko smo imeli na potovanju v sedanost vedno znova pred očmi, vendar smo ga spet in spet tudi izgubili. V prtljagi se je nakopičilo na tisoče hišnih in ledinskih imen ter skoraj 8000 besedil pesmi s pripadajočimi melodijami: neubranih, večinoma sledečih predpevcu, melanholičnih, žalostnih, ki opevajo stisko in bedo, vojno in zlomljena srca. Melodije so dajale moč.

„Samo nobenih podob, in še zlasti ne jasnih,“ mi zakliče Peter Handke (P. H., *Die Ballade des letzten Gastes / Balada zadnjega gosta*, 2023).

Zadnja desetletja so avstrijsko Koroško spremenila. Književnost je stopila pred zastore in se povzpela v višave Olimpa svetovne književnosti. Tudi slovenska. V vaseh se je sicer slovenščine slišalo vse manj, z dvo- in večjezičnimi radijskimi oddajami pa se je širila po deželi in s prevodi postala vidna. Na krajevnih tablah znova beremo številna izvorna imena, iz leta v leto jih je več. Podnapise na televiziji in večjezične povzetke v medijih bomo pa tudi slej ko prej dobili.

Naučili smo se, kako moramo v spremenjenih razmerah ravnati s tukajšnjimi

jeziki. Ne znamo pa še dobro shajati z jeziki tistih, ki pridejo k nam od drugod. Oziroma ne vemo, kako bi jih naučili tukajšnjih jezikov, nemščine in slovenščine, ne da bi se morali odpovedati lastnemu jeziku. Po tem se lahko merimo. Jeziki so, kot smo izvedeli v dveh stoletjih, duševno ogledalo človekovih pravic.

Avstrijska Koroška je skrivnostna dežela. Marsikaj ima za sabo in vedno znova se ponovno postavi na noge. V sebi ima vse, da bi bila velika. V jezikih in kulturi je vhod v novo široko vesolje.

Pesnik Tone Pavček nam v svojem poetičnem jeziku pove zgodbo. Premišljuje o svetu, ki je grozen, grob in grd. Takoj nato pa si nasprotuje. Ko se mu nekega dne pripeti nekaj hudega, mu stari modri mož pove:

„In nikan se odslej ne boj življenja!“ In imejte ga radi, da bo tudi ono, življenje, imelo rado vas!

***

*Ne verjemite njim, ki vam pravijo:
Ta svet je grozen, grob, grd. Ni res.
Res je, da je lahko še hujši.
Toda za vas je to vaš edini svet,
edini, ki v njem živite,
da se v njem udomite in ga v dobrem
naravnate po svoji podobi.*

*Ne verjemite tudi njim, ki vam pravijo:
Življenje je trdo, trpko in težko. Ni res.
Res je, da je lahko še hujše.
Toda za vas je to življenje edino,
enkratno in neponovljivo.*

...

*Vaše je, da iz njega naredite vse,
kar je v dobrem mogoče.*

*Ne verjemite komurkoli in karkoli.
Verjemite pa, če morete, moji zgodbi:
Nekoč, pred leti, ko me je kot strela
z jasnega zadelo hudo,
mi je star mož, živi modrec, dejal:
„In nikan se odslej ne boj življenja!“*

*Tako zdaj jaz govorim po njem podobne
besede za vas:*

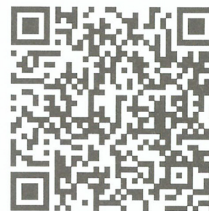
*„Ne bojte se življenja! Naj pljuska
v vas z vso silo in v vse žile,
naj vas nese ali zanese, le ne pustite,
da vas spodnese.
In imejte ga radi, da bo tudi ono,
življenje, imelo rado vas!“*

***

● Lojze Wieser

Pisec in založnik.

Infos / Informacije:

Die gesamte Rede zur Lage der Kultur ist online auf Deutsch und Slowenisch abrufbar unter nebenstehendem Link (QR-Code). / Celoten govor o stanju kulture je na voljo v nemščini in slovenščini na tej povezavi oz. kodi QR.

*** Übersetzung vom Slowenischen: Sebastian Walcher /
Prevod iz slovenščine: Sebastian Walcher